

สถานการณ์ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน*

THE SITUATION AND ATTITUDES TOWARDS EMPLOYMENT AND VOCATIONAL TRAINING FOR PEOPLE WITH HEARING DISABILITIES

ณัฐชานันท์ ไตรวัฒนวงศ์

Natchanan Traiwattanawong

นักวิจัยอิสระ ประเทศไทย

Independent Researcher, Thailand

Corresponding author E-mail: natchanan.tr@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน 2) ศึกษาทัศนคติการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือคนพิการทางการได้ยิน 100 คน วิธีการสุ่มแบบอ้างอิงบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่เข้าถึงยาก ต้องสื่อสารผ่านล่ามภาษามือ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผ่านการทดสอบกับคนพิการทางการได้ยินจำนวน 20 คน ก่อนใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าสถานการณ์การประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยินเป็นดังนี้ 1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีความต้องการประกอบอาชีพ ร้อยละ 70 อุปสรรคสำคัญในการประกอบอาชีพคือการสื่อสาร มีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 90 คน เคยเข้ารับการฝึกอาชีพ ร้อยละ 61 แต่มีผู้ไม่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพสูงถึง ร้อยละ 39 อุปสรรคในการเข้าฝึกอาชีพที่สำคัญที่สุดคือ สื่อการสอนไม่เหมาะสม มีสัดส่วนถึง ร้อยละ 85 2) คนพิการทางการได้ยินมีทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพในระดับดีมาก โดยมีความเห็นว่าการมีอาชีพจะทำให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัว ภูมิใจในตัวเอง ลดความเหลื่อมล้ำและนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การกำหนดแนวทางส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการทางการได้ยินควรมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิการทางการได้ยิน อาทิ ลักษณะความพิการ การสื่อสาร สื่อที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางและโอกาสที่เหมาะสมกับการเข้าถึงของคนพิการทางการได้ยิน

คำสำคัญ: คนพิการทางการได้ยิน, การประกอบอาชีพ, คนพิการ, คุณภาพชีวิต, ทัศนคติ

Abstract

This research aims to: 1) examine the current situation of employment and vocational training for people with hearing disabilities, and 2) explore attitudes towards employment among individuals with hearing disabilities. This quantitative study involves a sample of 100 individuals with hearing disabilities, selected through referral and expert sampling due to the difficulty of accessing this population. Communication required the use of sign language interpreters, and a questionnaire was used as the primary research instrument. The questionnaire was pre-tested with a group of 20 individuals with hearing impairments before full deployment. Data were

* Received 5 October 2024; Revised 15 November 2024; Accepted 18 November 2024

analyzed using percentages, mean values, and standard deviation. The findings revealed the following regarding the employment and vocational training status of people with hearing disabilities: 1) Seventy percent of participants were unemployed but expressed a desire to work, with communication barriers identified as a major obstacle by 90% of respondents. While 61% had attended vocational training, 39% had not, with inappropriate instructional materials cited as the most significant barrier by 85% of participants. 2) Participants displayed highly positive attitudes towards vocational training and employment, emphasizing that employment enables them to support themselves and their families, fosters self-esteem, reduces inequality, and leads to improved quality of life. Therefore, strategies to promote employment for people with hearing disabilities should prioritize understanding factors specific to hearing disabilities, such as the nature of the disability, communication needs, and appropriate learning materials. Such understanding will contribute to the development of effective pathways and opportunities accessible to people with hearing disabilities.

Keywords: People with Hearing Disabilities, Employment, People with Disabilities, Quality of Life, Attitude

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆระดับ ประเทศชาติใดมีมนุษย์ที่พร้อมด้วย ศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ถือว่าประเทศนั้นเป็นประเทศที่พัฒนาและประสบผลสำเร็จ การพัฒนาประเทศจะสามารถขับเคลื่อนได้ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ หากมนุษย์มีความเท่าเทียมกันทางด้านร่างกาย จิตใจก็จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาได้ (Athanasou, J., 2014) แต่ในสังคมยังมีมนุษย์ที่ขาดความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งมีอุปสรรคต่อการเรียนรู้ กล่าวคือ “คนพิการ” ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 “คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรมสติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556, 2556) ซึ่งความพิการนั้นมีด้วยกันหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ด้านการได้ยินหรือการสื่อสาร ความหมาย ด้านการมองเห็น ด้านจิตใจหรือพฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ ด้านออทิสติก คนพิการมีความสามารถและสิทธิในการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพ การศึกษาที่เท่าเทียมดังคนปกติโดยทั่วไป (สุภา จรตล และโชคชัย สุทธาเวศ, 2556) เพียงแต่คนพิการจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ตามความเหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท คนพิการย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน คนพิการต้องการการยอมรับและนับถือในวิถีชีวิตของคนพิการ สามารถมีวิถีชีวิตอิสระและประกอบอาชีพ เลี้ยงตัวเองมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถช่วยเหลือสังคมได้ซึ่งคนพิการสามารถพัฒนา ได้ตามศักยภาพถ้าการพัฒนาหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นตอบสนองความต้องการจำเป็น และหากคนพิการได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาจน

สามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้แล้ว จะทำให้คนพิการไม่รู้สึกเป็นภาระกับสังคมไปจนตลอดชีวิต (อนัญญา เจียนรัมย์, 2557)

จากการรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565 พบว่า คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,204,207 คน เป็นผู้พิการที่สามารถประกอบอาชีพได้ แต่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 50,993 ราย ร้อยละ 5.93 ของจำนวนคนพิการวัยแรงงานทั้งหมด และเมื่อแบ่งตามประเภทคนพิการพบว่า เป็นผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ 18.60 ของผู้พิการทั้งหมด (จำนวน 410,106 คน) และผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย เป็นผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน ร้อยละ 25.59 (จำนวน 104,965 คน) (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2566) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้พิการในประเทศไทยมีจำนวนมาก ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายนั้น มีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 ของคนพิการทั้งหมด จากพระราชบัญญัติส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีงานทำของผู้พิการ พบว่าปัญหาการทำงานของผู้พิการ เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน หนึ่งในสาเหตุสำคัญของปัญหา คือ การเตรียมความพร้อมในการเข้าทำงานของผู้พิการ คนพิการที่จะเข้าสู่ระบบการทำงานได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา หรือการฝึกอาชีพให้ผู้พิการ เพื่อให้ผู้พิการได้มีทักษะหรือความรู้เกี่ยวกับการทำงาน ให้ผู้พิการได้มีโอกาสในการทำงานได้อย่างเท่าเทียมผู้ที่มีร่างกายปกติ ซึ่งการทำงานในระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบราชการ ภาคเอกชน ก็จะมีเงื่อนไข หรือข้อจำกัดที่มีความแตกต่างกันของหน่วยงาน

คนพิการทางการได้ยิน เป็นกลุ่มคนพิการที่มีอวัยวะที่มีความสมบูรณ์เรื่องการเคลื่อนไหวและการมองเห็นรวมถึงสติปัญญา เพียงแต่มีความพิการทางด้านทางการได้ยิน ดังนั้น การศึกษาสถานการณ์ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน การเข้ารับการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน และทัศนคติการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน เพื่อที่จะสามารถนำผลการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมให้คนพิการทางการได้ยินสามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพของคนพิการ และนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนพิการทางการได้ยินได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรในขั้นตอนการสำรวจ ได้แก่ คนพิการทางการได้ยินที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน จังหวัดปทุมธานี จำนวน 20 คน จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 คน จังหวัดนนทบุรี จำนวน 20 คน และจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน รวมตัวอย่างคนพิการทางการได้ยินจำนวน 100 คน การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบอ้างอิงบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่เข้าถึงยาก ต้องมีล่ามภาษามือในการสื่อสาร

เครื่องมือในการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร เป็นคำถามชนิดเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพ เป็นคำถามชนิดเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ 3) ข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพ เป็นคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อกลุ่มตัวอย่างผ่านสมาคมคนหูหนวกในพื้นที่และล่ามภาษามือ โดยผู้วิจัยจะอบรมข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถามให้ล่ามภาษามือเข้าใจตรงกันกับผู้วิจัย และผู้วิจัยจะเป็นผู้สอบถามกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยให้ล่ามภาษามือแปลข้อมูลแบบสอบถามจากผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มีการรวบรวมไว้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยจะใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการนำเสนอและอธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

จากการสำรวจสถานการณ์ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยินสามารถนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. สถานการณ์การประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน

1.1 ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	43	43.00
หญิง	57	57.00
อายุ		
20 - 30	55	55.00
31 - 40	15	15.00
41 - 50	21	21.00
51 ปีขึ้นไป	9	9.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	14	14.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	20.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	33	33.00
ปริญญาตรี	31	31.00
สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.00
รวม	100	100.00

ตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57 เพศชาย ร้อยละ 43 ส่วนใหญ่เป็นอายุอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี ร้อยละ 55 รองลงมาอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 21 อายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 15 และอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 9 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 33 รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 31 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20 ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 14 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2

1.2 ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความสามารถในการอ่านหนังสือ การเขียนหนังสือ และการสื่อสารภาษามือ

	จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถในการอ่านหนังสือ		
ไม่ได้	13	13.00
ได้	87	87.00
ความสามารถในการเขียนหนังสือ		
ไม่ได้	10	10.00
ได้	90	90.00
ความสามารถในการสื่อสารภาษามือ		
ไม่ได้	9	9.00
ได้	91	91.00
รวม	100	100.00

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน สามารถอ่านหนังสือได้ ร้อยละ 87 อ่านหนังสือไม่ได้ ร้อยละ 13 เขียนหนังสือได้ ร้อยละ 90 เขียนหนังสือไม่ได้ ร้อยละ 10 และสามารถสื่อสารภาษามือได้ ร้อยละ 91 สื่อสารภาษามือไม่ได้ร้อยละ 9

1.3 ข้อมูลด้านการมีงานทำและความต้องการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจการประกอบอาชีพและความต้องการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน พบว่า คนพิการทางการได้ยิน ร้อยละ 70 มีการประกอบอาชีพ ในขณะเดียวกันจากข้อมูลการทำงานนั้นมีสัดส่วนคนพิการทางการได้ยินสูงถึงร้อยละ 30 ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ และจากคนพิการทางการได้ยินที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพ สูงถึงร้อยละ 73.33 และจากการศึกษาอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน พบว่า อุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยินนั้น คนพิการทางการได้ยินมากกว่าร้อยละ 70 จะประสบอุปสรรคในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการไม่มีความรู้เพียงพอที่จะประกอบอาชีพ ไม่มีอาชีพที่สามารถทำได้ในพื้นที่ที่อยู่อาศัยรวมถึงการไม่มีข้อมูลหรือการไม่รู้ว่าจะสามารถประกอบอาชีพใดได้บ้าง นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญที่สุดที่เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน คือ การมีปัญหาด้านการสื่อสาร ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 90

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีงานทำและความต้องการทำงาน

	จำนวน	ร้อยละ
การประกอบอาชีพ		
ไม่มี	30	30.00
มี	70	70.00
รวม	100	100.00
ความต้องการประกอบอาชีพ		
ไม่ต้องการ	8	26.66
ต้องการ	22	73.33
รวม	30	100.00

ตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพร้อยละ 70 และไม่ได้ประกอบอาชีพร้อยละ 30 โดยเมื่อศึกษาความต้องการประกอบอาชีพของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ พบว่า ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 30 คน ต้องการที่จะประกอบอาชีพสูงถึงร้อยละ 73.33 และไม่ต้องการที่จะประกอบอาชีพร้อยละ 26.66

1.4 ข้อมูลด้านอุปสรรคการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอุปสรรคการประกอบอาชีพ (n=100)

อุปสรรคในการประกอบอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความรู้เพียงพอ	78	78.00
ไม่มีงานทำในพื้นที่อยู่อาศัย	82	82.00
ไม่รู้ว่าจะทำงานอะไร	87	87.00
มีปัญหาทางด้านการสื่อสาร	90	90.00

ตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ส่วนใหญ่มีอุปสรรคในการประกอบอาชีพจากการมีปัญหาทางด้านการสื่อสาร ร้อยละ 90 รองลงมาคือไม่รู้ว่าจะทำงานอะไร ร้อยละ 87 ไม่มีงานทำในพื้นที่อยู่อาศัย ร้อยละ 82 และไม่มีความรู้เพียงพอ ร้อยละ 78

1.5 ข้อมูลด้านการฝึกอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน พบว่า คนพิการทางการได้ยินเคยเข้ารับการฝึกอาชีพ ร้อยละ 61 แต่ก็ยังมีผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพสูงถึงร้อยละ 39 โดยมากกว่าครึ่งจะเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพของรัฐ (ร้อยละ 52.45) รองลงมาจะฝึกอาชีพจากสื่อออนไลน์ (ร้อยละ 31.15) และฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพเอกชน (ร้อยละ 16.40) จากการศึกษาอุปสรรคเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอาชีพ พบว่า มากกว่าร้อยละ 70 ของคนพิการทางการได้ยินจะพบกับอุปสรรคหรือปัญหาในการเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งในด้านของไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพ ทำให้ไม่ทราบว่ามีจัดการฝึกอาชีพที่ใด ไม่มีหัวข้อที่น่าสนใจในการฝึกอาชีพ มีค่าใช้จ่ายในการฝึกอาชีพ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อเข้ารับการฝึกอาชีพสูง และจากการศึกษาข้อมูลพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าฝึกอาชีพที่สำคัญที่สุด คือ สื่อการสอนที่ไม่เหมาะสม โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 85

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเข้ารับการฝึกอาชีพ สถานที่ฝึกอาชีพ ปัญหาการฝึกอาชีพ (n=100)

	จำนวน	ร้อยละ
การเข้ารับการฝึกอาชีพ		
ไม่เคย	39	39.00
เคย	61	61.00
รวม	100	100.00
สถานที่ฝึกอาชีพ		
ศูนย์ฝึกอาชีพของรัฐ	32	52.45
ศูนย์ฝึกอาชีพเอกชน	10	16.40
สื่อออนไลน์	19	31.15
รวม	61	100.00

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเข้ารับการฝึกอาชีพ สถานที่ฝึกอาชีพ ปัญหาการฝึกอาชีพ (n=100) (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
อุปสรรคเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีหัวข้อที่สนใจ	77	77.00
สื่อการสอนไม่เหมาะสม	85	85.00
มีค่าใช้จ่ายสูง	80	80.00
เดินทางลำบาก	82	82.00
ไม่รู้ว่อบรมที่ไหน	72	72.00

ตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เคยเข้ารับการฝึกอาชีพ ร้อยละ 61 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพร้อยละ 39 โดยผู้ที่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพจำนวน 61 คน เข้ารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์ฝึกอาชีพของรัฐ ร้อยละ 52.45 เข้ารับการฝึกอาชีพศูนย์ฝึกอาชีพเอกชน ร้อยละ 16.40 และเข้ารับการฝึกอาชีพจากสื่อออนไลน์ ร้อยละ 31.15 และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอาชีพด้านสื่อการสอนที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 85 ด้านการเดินทางลำบาก ร้อยละ 82 ด้านค่าใช้จ่ายที่สูง ร้อยละ 80 ด้านไม่มีหัวข้อที่สนใจ ร้อยละ 77 และไม่รู้ว่อบรม/ฝึกอาชีพที่ไหน ร้อยละ 72

2. ทศนคติของคณพิการต่อการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพ

2.1 ทศนคติของคณพิการต่อการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพ

การสำรวจทัศนคติด้านการประกอบอาชีพของคณพิการทางการได้ยีน พบว่า คณพิการทางการได้ยีนมีทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพในระดับดีมากทั้งในภาพรวม และทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพในทุกด้าน โดยคณพิการทางการได้ยีนมีทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพจะนำไปสู่การมีอาชีพที่ดี มีความมั่นคงและมีรายได้ที่สูงขึ้น โดยสื่อภาษามือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้สามารถเข้าถึงการฝึกอาชีพได้ นอกจากนี้คณพิการทางการได้ยีนยังมีความเห็นว่า การมีอาชีพจะนำไปสู่การมีความสามารถในการดูแลตนเองและครอบครัว เป็นความภาคภูมิใจของคณพิการ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและจะทำให้คณพิการทางการได้ยีนสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามทัศนคติของคณพิการต่อการฝึกอาชีพ และการประกอบอาชีพ (n=100)

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผล
การฝึกอาชีพจะนำไปสู่การมีอาชีพที่ดีได้	4.40	.569	มากที่สุด
การฝึกอาชีพจะนำไปสู่ความมั่นคงและมีรายได้ที่สูงขึ้น	4.41	.588	มากที่สุด
สื่อภาษามือจะสามารถทำให้เข้าสู่การฝึกอาชีพได้ดีขึ้น	4.48	.577	มากที่สุด
การมีอาชีพจะทำให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้	4.55	.575	มากที่สุด
การมีอาชีพทำให้เกิดความภาคภูมิใจของคณพิการ	4.47	.627	มากที่สุด
การมีอาชีพจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี	4.37	.691	มากที่สุด
การมีอาชีพจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	4.54	.540	มากที่สุด
รวม	4.46	.475	มากที่สุด

ตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 ($\bar{X} = 4.46$, $SD = .475$) และเมื่อศึกษาทัศนคติต่อการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยการมีอาชีพจะทำให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ ค่าเฉลี่ย 4.55 ($\bar{X} = 4.55$, $SD = .575$) การมีอาชีพจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ค่าเฉลี่ย 4.54 สื่อภาษามือจะสามารถทำให้เข้าสู่การฝึกอาชีพได้ดีขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.48 ($\bar{X} = 4.48$, $SD = .577$) การมีอาชีพทำให้เกิดความภาคภูมิใจของคนพิการ ค่าเฉลี่ย 4.47 ($\bar{X} = 4.47$, $SD = .627$) การฝึกอาชีพจะนำไปสู่ความมั่นคงและมีรายได้ที่สูงขึ้น ค่าเฉลี่ย 4.41 ($\bar{X} = 4.41$, $SD = .588$) การฝึกอาชีพจะนำไปสู่การมีอาชีพที่ดีได้ ค่าเฉลี่ย 4.40 ($\bar{X} = 4.40$, $SD = .569$) การมีอาชีพจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ค่าเฉลี่ย 4.37 ($\bar{X} = 4.37$, $SD = .691$)

อภิปรายผล

1. สถานการณ์การประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน

การประกอบอาชีพและความต้องการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน คนพิการทางการได้ยินมากกว่าครึ่งประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน แต่สัดส่วนคนพิการทางการได้ยินที่ไม่ได้ประกอบอาชีพในปัจจุบันสูงถึงร้อยละ 30 และคนพิการทางการได้ยินกลุ่มนี้มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพมากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งในประเทศไทยมีหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการพยายามผลักดันให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพได้ตามทักษะความสามารถและความต้องการ แต่จากข้อมูลกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565 พบว่า คนพิการที่สามารถประกอบอาชีพได้แต่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวนมากถึง 81,502 ราย ร้อยละ 9.56 ของจำนวนคนพิการทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาสถานการณ์การประกอบอาชีพ ของคนพิการทางการได้ยินจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงโอกาสในการประกอบอาชีพได้ แต่อุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยินนั้นมีหลายประการ อาทิ การไม่มีความรู้เพียงพอที่จะประกอบอาชีพ ไม่มีอาชีพที่สามารถทำได้ในพื้นที่ที่อยู่อาศัย รวมถึงการไม่มีข้อมูลหรือการไม่รู้ว่าจะสามารถประกอบอาชีพได้บ้าง นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญที่สุดที่เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน คือ การมีปัญหาด้านการสื่อสาร จากการศึกษาอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยินนั้น เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับคนพิการทุกประเภท โดยเฉพาะปัญหาทางด้านการสื่อสารที่เป็นอุปสรรคสำคัญของคนพิการทางการได้ยิน เนื่องจากคนพิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่ต้องใช้ภาษามือในการสื่อสาร ซึ่งนอกจากการสื่อสารกันเองในกลุ่มคนพิการก็มีอุปสรรค จากรูปแบบของภาษามือที่มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงการสื่อสารกับบุคคลทั่วไปที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษามือกับคนพิการทางการได้ยิน มีความจำเป็นต้องมีล่ามภาษามือช่วยสื่อสาร

การฝึกอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน พบว่า คนพิการทางการได้ยินเคยเข้ารับการฝึกอาชีพ ร้อยละ 61 แต่ยังมีผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพสูงถึงร้อยละ 39 โดยมากกว่าครึ่งจะเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพของรัฐ (ร้อยละ 52.45) รองลงมาจะฝึกอาชีพจากสื่อออนไลน์ (ร้อยละ 31.15) และฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพเอกชน (ร้อยละ 16.40) จากการศึกษาอุปสรรคเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอาชีพ พบว่า มากกว่าร้อยละ 70 ของคนพิการทางการได้ยินจะพบกับอุปสรรคหรือปัญหาในการเข้ารับการฝึกอาชีพทั้งในด้านของไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพ ทำให้ไม่ทราบว่ามีจัดการฝึกอาชีพที่ใด ไม่มีหัวข้อที่น่าสนใจในการฝึกอาชีพ มีค่าใช้จ่ายในการฝึกอาชีพ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อเข้ารับการฝึกอาชีพสูง และจากการศึกษาข้อมูลพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าฝึกอาชีพที่สำคัญที่สุด คือ สื่อการสอนที่ไม่เหมาะสม โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 85 การฝึกอาชีพเป็นหนึ่งวิธีการที่จะทำให้คนพิการทางการได้ยินนั้นมีทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และนำไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคต แต่ในขณะเดียวกัน จากข้อมูลการศึกษากลับพบว่า คนพิการทางการได้ยินจำนวนไม่น้อยที่ไม่เคยรับการ

ฝึกอาชีพ โดยมีอุปสรรคในการเข้าถึงการฝึกอาชีพหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องของสื่อการสอนที่ไม่มีที่เหมาะสมกับคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ของคนพิการทางการได้ยิน ดังนั้น หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน จึงควรทำผลการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบการฝึกอาชีพ เพื่อให้คนพิการทางการได้ยิน สามารถเข้าถึงการฝึกอาชีพ และนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับธีรภัทร กิจจารักษ์ พบว่า ข้อจำกัดของการประกอบอาชีพ คือ ความยากลำบากในการเดินทาง การขาดความรู้เรื่องแหล่งทุนในการสนับสนุน อุปสรรคในการประกอบอาชีพ คือ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ การขาดความร่วมมือของกลุ่มสมาชิก เป็นต้น และควรได้รับการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ (ธีรภัทร กิจจารักษ์, 2561) และสอดคล้องดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล และบัณฑิตา ลิขสิทธิ์ พบว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่อาชีพนั้นโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญที่จัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ทักษะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ และความถนัดทางอาชีพ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล และบัณฑิตา ลิขสิทธิ์, 2561)

2. ทักษะของคนพิการต่อการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพ

ทัศนคติด้านการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน พบว่า คนพิการทางการได้ยินมีทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพในระดับดีมากทั้งในภาพรวม และทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพในทุกด้าน โดยคนพิการทางการได้ยินมีทัศนคติเกี่ยวกับการฝึกอาชีพจะนำไปสู่การมีอาชีพที่ดี มีความมั่นคงและมีรายได้ที่สูงขึ้น โดยสื่อภาษามือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้สามารถเข้าถึงการฝึกอาชีพได้ นอกจากนี้คนพิการทางการได้ยินยังมีความเห็นว่า การมีอาชีพจะนำไปสู่การมีความสามารถในการดูแลตนเองและครอบครัว เป็นความภาคภูมิใจของคนพิการ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและจะทำให้คนพิการทางการได้ยินสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Maritz, A. & Laferriere, R. ที่พบว่า การฝึกอาชีพของคนพิการจะนำไปสู่โอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการได้ (Maritz, A. & Laferriere, R., 2016) นอกจากนี้จากการศึกษาของ ซานนท์ ด้านภักดี และจุฬาร ศรีรังสรรค์ ที่พบว่า การสร้างแนวทางในการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ เป็นการให้โอกาสทางสังคมได้มีโอกาสนในการฝึกอาชีพและพัฒนาตนเอง นำไปสู่การได้อยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปในสังคม (ซานนท์ ด้านภักดี และจุฬาร ศรีรังสรรค์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับวรารณ คำนนท์ ทูติยภูมิ พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตคนพิการ (วรารณ คำนนท์, 2560) และจากการศึกษาของ เจนจิรา เจนจิตรวณิช ที่พบว่า ความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ คือ ความสามารถในการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ (เจนจิรา เจนจิตรวณิช, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

คนพิการทางการได้ยินมีความต้องการที่จะประกอบอาชีพ แต่มีอุปสรรคในการประกอบอาชีพ อาทิ การไม่มีความรู้เพียงพอ ไม่มีอาชีพในพื้นที่อยู่อาศัย ไม่มีข้อมูลหรือไม่รู้ว่าจะสามารถประกอบอาชีพใดได้บ้าง และปัญหาด้านการสื่อสาร การฝึกอาชีพเป็นหนึ่งในวิธีการที่จะทำให้มีทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และนำไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคต แต่ในขณะเดียวกัน คนพิการทางการได้ยินจำนวนไม่น้อยที่ไม่เคยรับการฝึกอาชีพ โดยมีอุปสรรคในการเข้าถึงการฝึกอาชีพ อาทิ ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพ ไม่ทราบว่ามีจัดการฝึกอาชีพที่ไหน ไม่มีหัวข้อที่น่าสนใจในการฝึกอาชีพ มีค่าใช้จ่ายในการฝึกอาชีพ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อเข้ารับการฝึกอาชีพสูง และสื่อการสอนที่ไม่เหมาะสม คนพิการทางการได้ยินมีทัศนคติว่าการฝึกอาชีพจะนำไปสู่การมีอาชีพที่ดี มีความมั่นคงและมีรายได้ที่สูงขึ้น การมีอาชีพจะนำไปสู่การมีความสามารถในการดูแลตนเองและครอบครัว เป็นความภาคภูมิใจ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ การฝึกทักษะและศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภท เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงการพัฒนาทักษะและโอกาสในการประกอบอาชีพ ควรมีการจัดการอบรมการฝึกอาชีพให้คนพิการทางการได้ยิน โดยเน้นรูปแบบ สื่อ ที่คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงได้อย่างแท้จริง และควรให้ความสำคัญกับอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินสามารถประกอบอาชีพได้โดยปราศจากอุปสรรคใด ๆ ประเด็นสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มคนพิการทางการได้ยินเท่านั้น ในการศึกษาต่อไปควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประกอบการเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในมุมมองของสถานประกอบการ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพของคนพิการทางการได้ยิน เพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการประกอบอาชีพได้ตรงกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ และควรมีการศึกษากลุ่มคนพิการประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม ให้ทราบถึงสถานการณ์การประกอบอาชีพ อุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการในแต่ละประเภท นำไปสู่การพัฒนาการประกอบอาชีพของคนพิการในทุกประเภทได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2566). สถานการณ์คนพิการ 31 มีนาคม 2566 (รายไตรมาส). เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2566 จาก <https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation>
- เจนจิรา เจนจิตรวณิช. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระของคนพิการ. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 27(1), 111-136.
- ดารณี ศักดิ์ศิริผล และบัณฑิตา ลิขสิทธิ์. (2561). การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่อาชีพ. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมการศึกษา, 12(2), 25-33.
- ธีรภัทร กิจจารักษ์. (2561). การส่งเสริมการประกอบอาชีพอาชีวะให้กับผู้พิการทางสายตาด้วยโอกาสในจังหวัดเพชรบูรณ์: การประสานและการนำนโยบายไปปฏิบัติ. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(3), 309-320.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556. (2556). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 30 ก หน้า 1 (29 มีนาคม 2556).
- วรารณ คำนนท์. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้พิการในอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. วารสารสำนักป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น, 24(3), 42-53.
- सानนท์ ด่านภักดี และจุฬาท ศรียังสรรค์. (2562). รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการจังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 9(1), 134-146.
- สุภา จรตล และโชคชัย สุทธาเวศ. (2556). การจัดบริการด้านการจ้างงานของรัฐแก่คนพิการ. วารสารวิทยบริการ, 24(3), 18-32.
- อนัญญา เจียนรัมย์. (2557). ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(1), 63-70.

- Athanasou, J. (2014). The impact of disability status on education and work in Australia. *Australian Journal of Career Development*, 23(2), 100-104.
- Maritz, A. & Laferriere, R. (2016). Entrepreneurship and self-employment for people with disabilities. *Australian Journal of Career Development*, 25(2), 45-54.